

education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2019. Vol. 16. P. 1–27.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-85>

**AMERICAN EXCEPTIONALISM AS A CULTURAL CONCEPT:
LINGUISTIC REFLECTIONS OF NATIONAL IDENTITY**

**АМЕРИКАНСЬКА ВИНЯТКОВІСТЬ ЯК КУЛЬТУРНИЙ
КОНЦЕПТ: МОВНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ**

Tomenchuk M. V.

*PhD in Philology, Associate Professor,
Acting Head of the Department,
Associate Professor of the Department
of Applied Linguistics,
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Томенчук М. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
т.в.о. завідувача кафедри, доцент
кафедри прикладної лінгвістики,
Ужгородський національний
університет
м. Ужгород, Україна*

У сучасних гуманітарних дослідженнях проблема національної ідентичності дедалі частіше розглядається крізь призму динамічних когнітивно-культурних процесів. Одним із ключових концептів, що визначає специфіку американської ідентичності, є *American Exceptionalism* – уявлення про особливу роль Сполучених Штатів у світовій історії та сучасності [5, с. 25].

Метою дослідження є комплексний аналіз мовної репрезентації концепту *American Exceptionalism* та виявлення його трансформацій у сучасному дискурсі з урахуванням глобальних викликів ХХІ століття.

Теоретичною основою роботи слугують положення когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології, відповідно до яких концепт розглядається як ментальна структура з ядром, ближньою та дальньою периферією [6, с. 48]. У випадку *American Exceptionalism* ядро формують такі смислові компоненти, як *свобода, демократія, історична місія та національна винятковість*.

Лінгвістичний аналіз показує, що концепт реалізується через систему ідеологічно маркованої лексики: *freedom, liberty, democracy, mission, leadership*. Ці одиниці не лише відображають цінності, а й формують нормативну модель національної ідентичності [3, с. 112]. Важливо підкреслити, що зазначена лексика функціонує як

семантично взаємопов'язана система, у якій кожна одиниця актуалізує ширший ідеологічний сценарій. Зокрема, лексема **freedom** у політичному дискурсі США системно корелює з такими поняттями, як **democracy**, **rights**, **security**, утворюючи стійкий концептуальний кластер. У такий спосіб мова не лише відображає цінності, а й **репродукує їх як нормативну модель**, що сприймається як універсальна.

Крім того, ці лексеми виконують функцію **дискурсивної легітимації**, оскільки через них політичні рішення подаються як морально обґрунтовані. Формули типу **defending freedom** або **protecting democracy** уможливають інтерпретацію геополітичних дій як етичну необхідність, а не як політичний вибір.

Другим рівнем є сталі дискурсивні формули: *leader of the free world*, *beacon of democracy*, *indispensable nation*. Вони виконують функцію конденсації складних ідеологічних смислів та їх відтворення у політичному й медійному дискурсі. Такі формули можна розглядати як дискурсивні матриці, що забезпечують впізнаваність і стабільність концепту в різних жанрах комунікації. Вони характеризуються високою частотністю в політичних промовах, інтертекстуальністю (повторюваністю в різних історичних періодах) та здатністю до швидкої семантичної активації. Наприклад, вираз *leader of the free world* не потребує додаткового пояснення, оскільки автоматично актуалізує уявлення про глобальне лідерство, моральну відповідальність і демократичні цінності. Отже, подібні формули функціонують як “згорнуті ідеології” [5; 6], що компактно репрезентують складні смислові структури.

Глибинний рівень представлений когнітивними метафорами: світло (*beacon*), шлях (*path*), висота (*city upon a hill*), захист (*shield*) [8, с. 59]. Ці метафори структурують уявлення про США як моральний орієнтир і глобального лідера, формуючи символічний каркас концепту [6; 8]. Особливо показовим є те, що мовна репрезентація концепту має багаторівневу організацію, у межах якої лексичний, фразеологічний, метафоричний рівні взаємодіють і взаємно підсилюють один одного. Така взаємодія забезпечує когнітивну стабільність концепту навіть у періоди його ідеологічної трансформації.

Водночас у сучасному дискурсі спостерігається процес деконструкції традиційних мовних моделей, що проявляється у появі іронічних інтерпретацій, використанні класичних формул у критичних контекстах та зміні оцінного навантаження ключових лексем. Це свідчить про перехід від монологічної моделі національної ідентичності до поліфонічної, де різні інтерпретації *American Exceptionalism* співіснують і конкурують.

Наукова новизна дослідження полягає у поєднанні лінгвістичного аналізу з сучасним геополітичним контекстом, зокрема впливом глобальних криз та війни в Україні на трансформацію дискурсу винятковості. Дослідження засвідчує здатність мовного аналізу виступати інструментом виявлення культурних і політичних трансформацій, що є особливо цінним для сучасних американських студій.

Діахронний аналіз засвідчує еволюцію концепту від сакральної моделі (XVII ст.) до глобально-політичної (XX ст.) та рефлексивної (XXI ст.). Після подій 11 вересня 2001 року та фінансової кризи 2008 року в дискурсі з'являються елементи сумніву та критики [7, с. 94]. Сучасні геополітичні інтерпретації пов'язують трансформацію концепту з новими моделями глобального суперництва [1].

У 2020-ті роки концепт набуває фрагментованого характеру. Це підтверджують сучасні дослідження, які розглядають *American Exceptionalism* як дискусійний і політично контекстуалізований концепт у глобальному світі [2; 4]. Поряд із традиційною риторикою величчя поширюються наративи кризи та поляризації (*decline, polarization, doubt*), що свідчить про переосмислення ролі США у світі.

Особливої актуальності набуває інтерпретація *American Exceptionalism* у контексті війни в Україні. Підтримка України з боку США часто вербалізується через традиційні формули свободи, демократії та захисту міжнародного порядку, що підтверджує збереження концепту як інструменту зовнішньополітичної легітимації.

Отже, *American Exceptionalism* постає як динамічний лінгвокультурний концепт, який не зникає, а трансформується під впливом історичних і соціальних змін. Мовний аналіз дозволяє виявити ці трансформації раніше, ніж вони стають очевидними на політичному рівні. Таким чином, дослідження підтверджує, що мова є не лише засобом відображення ідеології, а й інструментом її конструювання, що відкриває перспективи для подальших міждисциплінарних досліджень.

Література:

1. Brands H. The twilight struggle: what the Cold War teaches us about great-power rivalry today. New Haven : Yale University Press, 2023.
2. Drezner D. W. The great American exceptionalism debate revisited. *Foreign Affairs*. 2023. Vol. 102, No. 5.
3. Huntington S. P. Who are we? The challenges to America's national identity. New York : Simon & Schuster, 2004.
4. Kagan R. The ghost at the feast: America and the collapse of world order, 1900–1941. New York : Knopf, 2023.

5. Lipset S. M. *American exceptionalism: a double-edged sword*. New York : W. W. Norton, 1996.
6. Madsen D. *American exceptionalism*. Edinburgh : Edinburgh University Press, 1998.
7. Nye J. S. *Is the American century over?* Cambridge : Polity Press, 2015.
8. Rodgers D. T. *As a city on a hill: the story of America's most famous lay sermon*. Princeton : Princeton University Press, 2018.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-86>

UK MEDIA FRAMING OF INFORMATION INFLUENCE AND NATIONAL SECURITY

Turchenko Yu.V.

*PhD, Associate Professor,
Department of Political Economy / School of Politics & Economics,
King's College London
London, UK*

In the contemporary information environment, issues of information influence, disinformation, and strategic communication have become increasingly significant for national security. In the United Kingdom, these topics are widely discussed in political discourse, government documents, and media narratives. Since approximately 2018, British political elites have increasingly framed information operations as one of the major security threats to the state, particularly emphasizing the role of foreign actors such as Russia and China, as well as the misuse of social media platforms.

The media play a crucial role in shaping public understanding of these threats. Through mechanisms of media framing and agenda-setting, news outlets determine which aspects of information influence receive the greatest attention and how these issues are interpreted. Framing involves the selection and emphasis of certain elements within a message, thereby constructing a specific interpretation of a problem, its causes, and possible solutions [3, p. 21].

In the context of information influence, states increasingly act as primary actors shaping strategic narratives about information warfare and disinformation campaigns. These narratives are used to justify policies aimed at protecting national security and to mobilize public support for governmental actions [1, p. 47]. The dissemination of such narratives